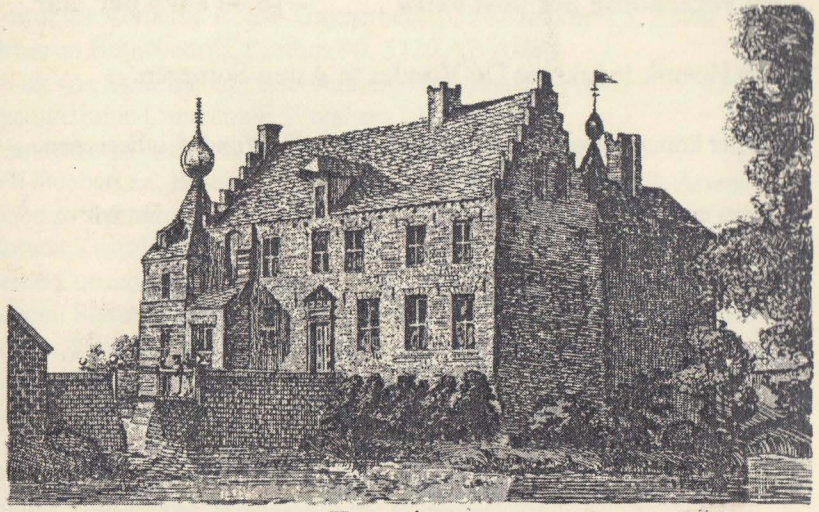

't Huis te Asten 1738

e-mail:hkkdevonder@xs4all.nl
website: www.heemkundekringdevonder.nl

De Vonder

14e JAARGANG NR.2 - JUNI 2008

Heemkundekring Asten Someren

Heemkundekring De Vonder stelt zich tot doel: Mensen die belangstelling hebben voor de eigen woonomgeving met elkaar in contact te brengen. Deze doelstelling resulteert onder andere in de volgende activiteiten:

Lezingen en excursies
Heemkundige bibliotheek
Werk en studiegroepen
Verzamelen van heemkundige foto's, documenten e.d.
Archeologisch en historisch onderzoek over Asten en Someren.
Uitgave van het blad "De Vonder"
Behoud van cultuur en monumenten.

"De Vonder" is het periodiek van de Heemkundekring Asten-Someren. Het is een blad van en voor de leden van "De Vonder".
De redactie stelt een actieve bijdrage van leden, maar ook van niet-leden, dan ook zeer op prijs.

Wij zijn inmiddels te bereiken via ons e-mailadres:
hkkdevonder@xs4all.nl
Bovendien is onze website te bezoeken:
www.heemkundekringdevonder.nl

BESTUUR HEEMKUNDE:

Voorzitter	Jan Heyligers	Tel. 69 20 45
Secretariaat	Els Hellings	e.hellings4@chello.nl
Penningmeester	Jacques van Ooijen	Tel. 49 36 01
Leden:	Louis van den Bosch	Tel. 49 22 22
	Jan Brens	jbrens@iae.nl
	Jac. Knapen P.R.	Tel. 69 19 05
	Adrie Mennen	Tel. 0492-331925
	Cees Verhagen	Tel. 49 30 36

heemkundekring
DE VONDER
asten-someren

JUNI 2008
14e JAARGANG NR. 2

Redactie:
Ad Verrijt, Hemelberg 59, 5721 CP, Asten.
Piet Aarts, Jac Jöris, Adrie Mennen en Gerard ten Thije

Penningmeester:
Jacques van Ooijen,
Pasakker 105, 5710 HT, Someren.tel. 493601.
Rek.nr. 14.80.77.897.

Gezinsabonnementen: HKK "De Vonder" € 24,00 per jaar.
Opgeven bij het secretariaat of het Heemhuis,
Molenstraat 10 te 5711 EW Someren

ISSN 1387-2079

INHOUD

In memoriam André Remery pag. 3

Martien van Kuijk onderscheiden pag. 4

Een kleine vondst met een groter verhaal pag. 8

Het kerkepad pag. 12

Een archeologische vondst van spiegelglas? pag. 17

Oud Schrift, roerende goederen pag. 19

Heemkundekring, ledenlijst 2008 pag. 23

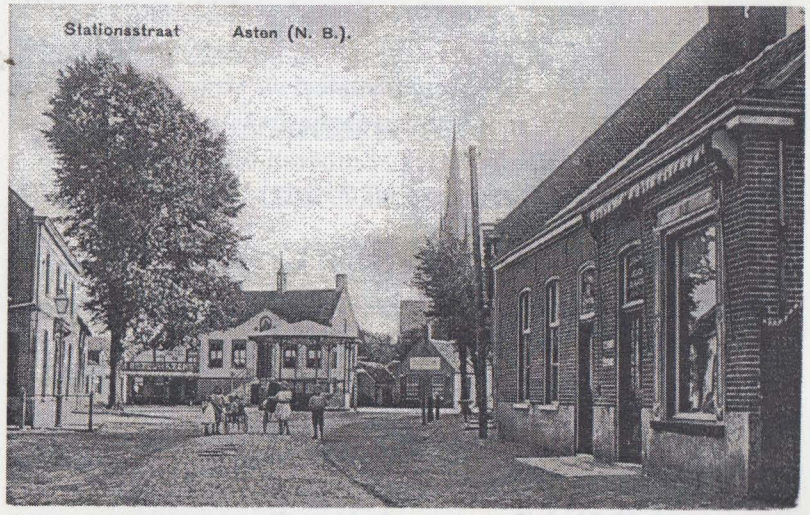

Asten, Stationsstraat

IN MEMORIAM ANDRÉ REMERY

Geboren te Asten 21 januari 1921.
Overleden te Someren 28 mei 2008.

Vader G.G. Remery:
Gemeenteraad van Asten besluit op 26 februari 1920.
Onderwijzer
"Benoemd met algemene stemmen: Gerard Gaston Remery geb. 17 mei 1892, afkomstig van Nistelrode tot onderwijzer aan de openbare school, met bepaling dat de benoemde deze betrekking zal aanvaarden met ingang van 1 mei 1920". De heer Remery zal op 1 maart 1922 tot Hoofd der Openbare Lagere School benoemd worden.
Vader G. G. Remery was tevens adviseur van de boerenbond en gaf cursussen in de landbouw, tuinbouw en pluimveeteelt.

De zoon André Remery was bevriend met Frits de Bruijn (1920-1944).
Beiden waren, met anderen, tijdens de oorlog ondergedoken in het kamp "De zwarte Plak" onder Horst-Amerika.
Frits werd onder de schuilnaam "Alfons" bij een verzetsactie door de Duitsers gedood.

André is met zijn vals paspoort, onder de naam 'Pieter Paulus Maria Naessens', na verdienstelijk ondergronds werk de oorlog doorgekomen.

Hij is begonnen als volontair bij de gemeente Someren, zonder salaris nog, zoals hij met plezier liet weten.
Werd later hoofd Interne Zaken.
Als ambtenaar Burgerlijke stand heeft hij het wettelijke huwelijk gesloten van meer dan 2000 echtparen.
Hoeveel het er exact waren wist hij niet.

Maakte van een onderdeel van zijn beroep, hoofd Interne Zaken, zijn hobby.
Gaf de gemeente vanuit de geschiedenis van Someren advies bij het noemen van straatnamen zoals: Floreffestraat, Laan ten Roode, Ter Hofstadlaan, Verdonckstraat, etc.

Een gewaardeerd lid van onze heemkundekring, die menigeen heeft geholpen bij geschiedenis- en familieonderzoek.

Men kan gebruik maken van zijn onderzochte lokale geschiedenis:
Maakte het fotoboekje "Someren en Lierop in oude ansichten" (1969).
Hij schreef na eveneens terdege onderzoek "Kroniek van Fanfare Somerens-Lust - 1874-1974" (1974).
Waarin natuurlijk de geschiedenis van de fanfare maar ook historische merkwaardigheden over Someren.

Wij zullen hem dankbaar blijven herinneren als de oudheidkundige van Someren.
Wij wensen de familie Remery heel veel sterkte toe bij dit droevige verlies.

Wim Deenen

MARTIEN VAN KUIJK ONDERSCHEIDEN

Op 25 april kreeg Martien van Kuijk de onderscheiding van ridder in de orde van Oranje Nassau. Een passende waardering voor zijn veelzijdige betrokkenheid bij het gemeenschapsleven in Someren en Asten. In besturen maar evenzeer ridderlijk in de gewone dingen van het leven. Hij is een van de oprichters van de Heemkundekring en voorzitter Jan Heyligers had dan ook het

Martien van Kuijk

voorrecht om hem in de overvolle raadszaal van het gemeentehuis toe te spreken: Aldus:
De Heemkundekring is je erkentelijk want je bent een van haar oprichters. Je bent een ware wegbereider en netwerker waardoor wegen worden aangelegd en deuren worden geopend. Je was jarenlang organisator van excursies die steevast feestelijk afgesloten werden met een diner. Waarbij behalve de smaak ook de prijs aangenaam was. Je organiseerde lezingen en bezocht ze trouw. Wie alles wil weten over de praktijken van de dierenarts leze "de Vonder" maar eens na, het periodiek van de vereniging van dezelfde naam.
Maar vrienden van de Vonder zijn doorgaans breder georiënteerd, zo ook Martien. Jan Heyligers noemde in zijn beeldrijke toespraak Martien een voorloper, met een roeping. Voorloper was Martien ook toen hij de medeoprichter werd van de Vonder. Aanvankelijk nog als man van buiten, de meeste gangmakers in onze regio waren dat, ze hielden de autochtonen voor dat die trots mochten zijn op hun streekkarakter. Martien

werd er een echte "Zummrese" van, en Ria zingt dat ze "'van Zummere en nie bang is". Aldus Jan.
Martien deed van alles, hij koos in de breedste zin voor dieren, maar vooral mensen waren hem lief, zoals bij het ziekentriduüm. En bij de Heemkundekring natuurlijk, en bij Probus, de wandelclub, de kerk en met alles wat een dorp tot gemeenschap maakt.
Wij zijn grûts op Martien zoals we ook grûts zij op onze omgeving.

Gerard ten Thije

EEN KLEINE VONDST MET EEN GROTER VERHAAL

In de omgeving van de Zandstraat werd in mei 2007 een onooglijk uitziend muntje gevonden. Het kleine muntje was moeilijk leesbaar en zeer bros.
Het bleek een muntje te zijn uit Duitsland, een tien pfennig muntje uit 1917.

Op de achterkant stond: Kriegsgeld, Stadt Iserlohn met het wapen van deze stad. Iserlohn is een stad niet ver van Dortmund.

In 1917 was de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) nog in volle gang.

De Eerste Wereldoorlog

Tijdens die oorlog heerste in Duitsland en Oostenrijk een verschrikkelijke nood er was tekort aan alles. De gouden en zilveren munten werden uit de omloop gehaald om toch aan de buitenlandse betalingen te kunnen voldoen. Er ontstond een algemene jacht op edel+metaal. Tijdens deze oorlog werd het tekort aan edelmetaal steeds groter en was de inflatie zo groot dat Duitsland noodgeld ging drukken. Hoe langer de oorlog duurde, hoe zeldzamer het goud en zilver. Steeds hoger steeg de nood en uiteindelijk verdween (regeringsmaatregel) ook alle koper uit elke woning (leidingen, lampen, waterkranen, deurknoppen etc.etc). Al dit koper was nodig voor de oorlogsindustrie.
Ter vervanging van de edelmetalen munten bracht de regering (Nationale Bank) andere munten van zink en ijzer in omloop. Maar toen de nood nog hoger steeg, kwamen er munten van gebakken klei en steeds meer papieren geld in circulatie.
Al dit geld werd noodgeld genoemd en ten tijde van oorlog werd dit oorlogsgeld (Kriegsgeld) genoemd.

Door de inflatie kwam er papierengeld in omloop met enorme bedragen.
Na de oorlog ontstond een hyperinflatie, door de enorme herstelbetalingen die Duitsland moest opbrengen.
In de loop van de zomer van 1923 steeg de dollar van 10.000 tot 10 miljoen mark! Tegen de herfst waren 39 papierfabrieken en 1.782 drukpersen bezig met de productie van papiergeld. De dollar stond toen op 99 miljoen mark. Men moest op dat moment 150 miljoen mark voor een biertje neertellen!
De verbitterde mensen reden, zodra ze hun salaris ontvangen hadden, naar de winkels om het geld in etenswaren om te zetten.

Armoede overal. De prijzen stegen per uur. Meer stakingen en opstanden braken uit, als verzet tegen de regering en de "overwinnaars" die de vernederende herstelbetalingen hadden aanvaard.
Toen werd de basis gelegd voor de Tweede Wereldoorlog.

Vluchtelingen en deserteurs

Toen de oorlog in België uitbrak werd Nederland overspoeld door vooral Belgische vluchtelingen. Men schatte (Centrale Commissie) het aantal in 1914 direct na de inval van de Duitsers in België op een miljoen, de meeste gingen na de oorlogshandelingen weer terug. Toch bleven er ongeveer 150.000 vluchtelingen tot 1918 in Nederland. In heel Nederland werden opvangkampen ingericht zoals in Uden (1915), hier werden 7000 Belgische vluchtelingen ondergebracht.
Het was zeer gebruikelijk dat vluchtelingen in gemeenten werden opgevangen.
In Asten b.v. werd in het begin van de oorlog hulp en bijstand verleend aan Belgische vluchtelingen, zij werden opgevangen in het Liefdesgesticht. Hier zaten in 1914 37 meer gegoede Belgische vluchtelingen. Enkele weken latere zaten in de gemeente Asten 6 onbemiddelde en 7 bemiddelde Belgische vluchtelingen. Tot 25-06-1919 stuurde B en W van Asten declaraties naar de Commissaris van de Koningin in Noord-Brabant de laatste declaratie bedroeg 236,70 gulden. De bestand bedroeg 35 cent per dag voor een volwassene en 20 cent voor een kind. De onbemiddelde vluchtelingen werden door gestuurd naar een kamp in Uden of Ede.

In Juli 1918 deed de burgemeester van Someren mede aan het onthaalbureau van de statistiek in Den Haag mede dat tijdens de oorlog in 1915 17 buitenlandse personen, in 1916 18 personen en in 1917 een persoon zich in Someren gevestigd hebben. Allen nog woonachtig in Someren.

De beroemdste Belgische vluchteling was Somerense gemeentearts Dokter Eijnatten. Hij was toen werkzaam in Antwerpen en bij het bombardement van Antwerpen in 1914 vluchtte hij met de 70.000 andere Antwerpenaren naar Nederland.Hij vestigde zich in 1924 in Someren.

Toen de bewegingsoorlog in 1915 stopte, ontstond in Zuid-België en Noord-Frankrijk een loopgravenoorlog en hier vielen enorm veel doden. De Eerste Wereldoorlog maakte 9.500.000 slachtoffers. De gewone soldaten waren kanonnenvoer. Deserteren en zichzelf verwonden was de manier om niet als kanonnenvoer te worden "opgegeten".
Veel Duitse militairen deserteerden tijdens de oorlog naar het neutrale Nederland.
De meeste Belgische- en Engelse militairen waren al in 1914 door Duits oorlogsgeweld naar Nederland verdreven.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog was Nederland neutraal en had de verplichting al deze soldaten voor de duur van de oorlog te interneren. Nederland mocht deze niet naar hun land terugsturen, omdat zij dan weer ingezet konden worden. Ze werden ondergebracht in verschillende kampen in Nederland.
De Belgische militairen (32.000) zaten o.a. in een interneringskamp in Harderwijk. Een grote groep Duitse soldaten (3.000) werd in een interneringskamp ondergebracht in Bergen (NH). Voor de Duitse deserteurs werd in Bergen een speciaal

interneringskamp gemaakt. Maar de meeste Duitse deserteurs, men schat ca. 10.000, verbleven buiten het kamp, legaal en illegaal. Verder waren er nog enkele kleine groepen Engelse-, Franse- en Russische militairen in andere interneringskampen ondergebracht.

Ons muntje

Maar nu terug naar onze muntje van zink, dat volledig is omgezet in zinkoxide. Hoe komt nu een oorlogsmunt uit de Eerste Wereldoorlog in Someren terecht?

De kans is groot dat ons muntje van een van de vele Duitse deserteurs is geweest. Velen van hen wilden niet naar het beruchte kamp in Bergen en verbleven in de illegaliteit. Dit werd oogluikend toegestaan omdat zij goedkope arbeidskrachten waren. Ze werkten o.a in de Limburgse mijnen. Ook werden zij via het kamp Bergen blijvend tewerkgesteld bij boeren of andere werkzaamheden, zoals wegen aanleg. Nederland hoefde niet bang te zijn dat zij naar Duitsland zouden vluchten want op desertie stond meestal de doodstraf.

De plaats waar het muntje is gevonden lag was op het hoge droge zand bij de Zandstraat. Uit overlevering en vondsten weten we dat hier vaak kampementen zijn neergezet. Hier zijn o.a dobbelstenen en musketkogels gevonden. Niet ver van de Zandstraat ligt ook de Schans.

Een schans was een soort verdedigingswerk, vaak omgeven door begroeide aarden wallen en wat hoger gelegen, dat door militairen werd gebruikt om een gebied te verdedigen. Maar in Someren en ook op veel andere plaatsen werden zij aangelegd in roerige tijden en was dan een vluchtplaats voor de bevolking en vee in tijden van onraad. Veel van deze schansen werden tijdens de Tachtigjarige oorlog (1568 – 1648) aangelegd om have en goed te beschermen tegen voorbij trekkende en plunderende legers of bandieten. Na deze tijd heeft de schans zijn functie verloren maar bleef om zijn gunstige ligging een ideale plek om te bivakkeren.

Waarschijnlijk is een groepje Duitse deserteurs vanuit België hier neergestreken of werden hier tijdelijk opgevangen in de gemeente Someren. De deserteurs die officieel in Asten terecht kwamen, moesten voor de gemeente arbeid verrichten.

In 1917 waren voor de gemeente Asten enkele Duitse deserteurs werkzaam. Zij verrichtte enige arbeid aan de elektriciteitscentrale en moesten hand en spandiensten vervullen bij het laden en lossen van distributie artikelen. De gemeente Asten voorzag hen van kleren en zondagsgeld en de bijstand bedroeg 1 gulden. De gemeente Asten melde tevens dat er niets was aan te merken op het gedrag van de deserteurs.

De laatste twee deserteurs in Asten waren H. Witzels en L. Listowski op 13-08-1918 melde burgemeester Wijnen dat zij thans werkzaamheden verrichten dat zij in hun eigen onderhoud konden voorzien. Het is niet onwaarschijnlijk dat zij in Nederland zijn gebleven.

In Someren zijn volgens de burgemeester correspondentie uit die tijd geen deserteurs officieel geweest, wel vluchtelingen.

Het kan ook zijn dat hier een militair kamp is geweest van het Nederlandse leger (Tijdens de oorlog waren in Zuid-Nederland vier jaar lang Nederlandse militairen gelegerd) die hier een kampement hadden en enkele Duitse deserteurs hier werden ondergebracht om hierna doorgestuurd te worden naar een officieel kamp voor Duitse soldaten.

Dat dit muntje bijna 90 jaar "goed" bewaard is gebleven is vooral te danken aan de zanderige droge grond van de Zandstraat.

Je ziet een klein muntje heeft een verhaal en stelt vele vragen en geeft weinig antwoorden.

Cees Verhagen

Met dank aan Peter van Bussel en Wim Deenen.

HET KERKEPAD

"Het kerkpad" en "Een straat weg" van Asten naar Heusden,

"Een straat weg" vanaf Asten, de Wolfsberg, langs de gehuchten, Voorste Middelste en Achterste Heusden langs de Behelp richting Someren, naar Nederweert, dat staat op de oudste kaartjes aangegeven.

Vooral bestemd voor "zwaardere verkeer" uit die tijd, het paarden wagens vervoer.

Belangrijk waren ook de voetpaden, het kerkpad, ook bekend voor schoolbezoek

Het was mede een zorg van het gemeentebestuur in die jaren dat er gekeken werd naar de instandhouding van de wegen en voetpaden.

Dat op straffe van; zo valt duidelijk op te maken in het besluit van 1752

Op kaartje, een verzameling van de voetpaden vanuit de Behelp, Achterste- Middelste en Voorste Heusden, waarbij vanaf ca. 1850 de eerste bewoners uit de Heide zich aansloten.

Heusden kende in 1831 een 48 tal boerderijen en ca. 250 bewoners, in 1921 ca. 500

Het "landje veroveren" langs wegen en paden kende men vroeger al. (stuk uit 1755)

"buijten de paalen op off nevens de weg niet te teule off zaijen"

Mijn Heeren drossard en schepenen deser Heerlijkheijt Asten en Ommel, in ervaringe komen dat eenige ingesetenen haar niet ontsien bepaalde nevens de gemeene weegen door de ackers loopende en in den jaare 1752 gestelt te versette uijt te doen off vernietigen, t welk alsoo niet behoort, Soo ist dat bij desen word geordonneert dat een ider aan sijn lant, en wel ter plaatse alwaar deselve paale in den jaare 1752 gestelt sijn sal hebben te onderhouden, en die weg

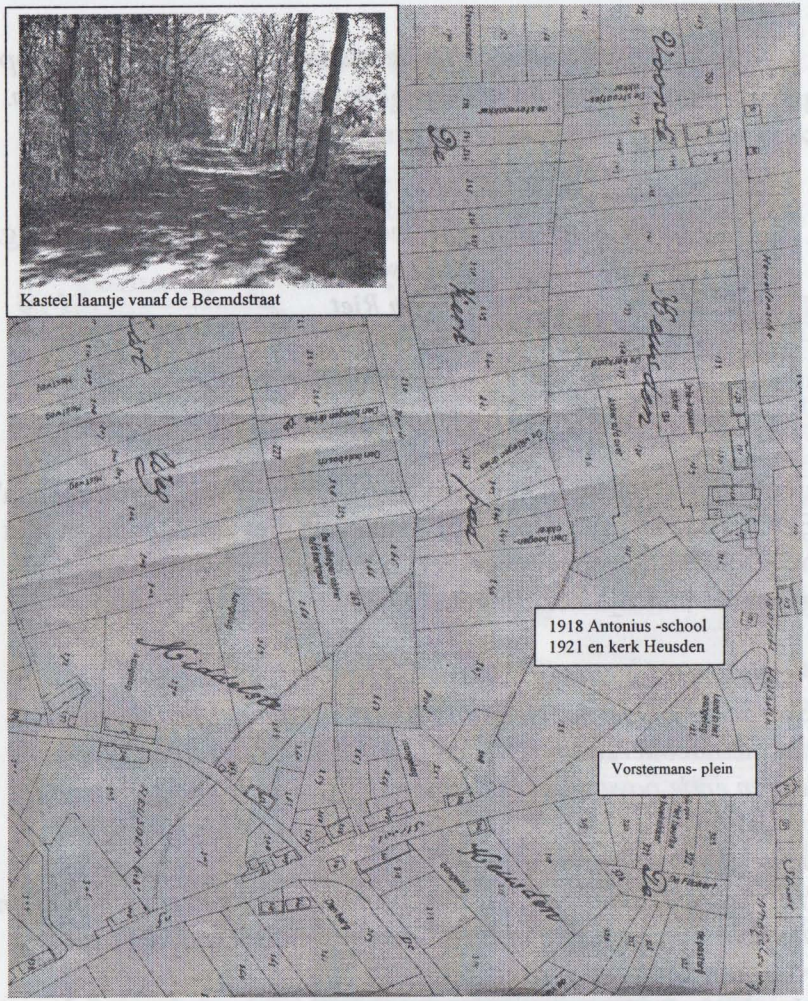

Kasteel laantje vanaf de Beemdstraat

Kadasterkaartje uit 1831 "Het centrum van Heusden" met plek waar kerk en pastorie in 1921

komen tegeraaken, wederom een ander in der-selver plaats sal moete stelle en onderhouden ten eijnde de weegen op haare kennelijke breete word onderhou-den en buijten de paalen op off nevens de weg niet te teule off zaijen, op peene van te verbeure van ider paal die bevonde word te manqueere veertien stuijvers en voor

het over teulen buijte de paale seven stuijvers, waarop int vervolg bij het doen der schouwe gelet sal worden.

Aldus geresolveert en geordonneert
binne Asten den vijftiende augustij 1700 vijff en vijftig.
J.Losecaat drossard
J.van Riet
Anthoni Haasen
Hendrick Berckers
D.van Swanebergh

Een ander verhaal; "De Heer van Asten heeft wat te verrekenen"
Everaert de Doerne, Heer van Asten was niet zo ingenomen met het drukke voetgangers verkeer, zeker niet met wat er allemaal gebeurde aan zijn bezittingen. (gezien het volgende stuk)

Asten RA 6 fol. 248ev. 19-10-1672
Everaert de Doerne, Heer van Asten, is "daegelijcx bevyndende dat die naebueren ontrent den Castele hun verstouten diversche wegen ende payen maecken door sijn warande ende bossche tot bederff nyet alleenlijck van sijn boomen maer oyck tot groot achterdeel van sijn warande" enz.
Hij verzoekt dat er een "swaere peene" wordt gesteld tegen allen die door zijn warande of bossen zullen gaan. De ouders zullen voor hun kinderen verantwoordelijk zijn.
Naschrift: De boete wordt gesteld op - f 6,-.

Kaartje H. Verhees 1796, hiernaast geplaatst geeft aan: links van het midden het Kerkpad vanuit Heusden ingetekend; lopende vanuit de bebouwing Heusden langs de lanen en kasteel voorlangs met vondertje over de rivier de AA naar de Wolfsbergse straat (Kerkstraat) naar de kerk in Asten; land, onderweg naar Ommel, druk gebruik maakte.
Ook de weg vanuit Someren en Nederweert is ingetekend, waarvan in de zomermaanden de pelgrims vanuit het Limburgse

Bij de ingebruikname van de kerk telde Heusden ca. 500 inwoners. Met een voorzichtige schatting, dat er op een zondag vanuit Heusden, zeker 400 bewoners via het kerkpad naar de kerk in Asten gingen. Het was ook het pad voor de schoolgaande kinderen van Heusden naar Asten.

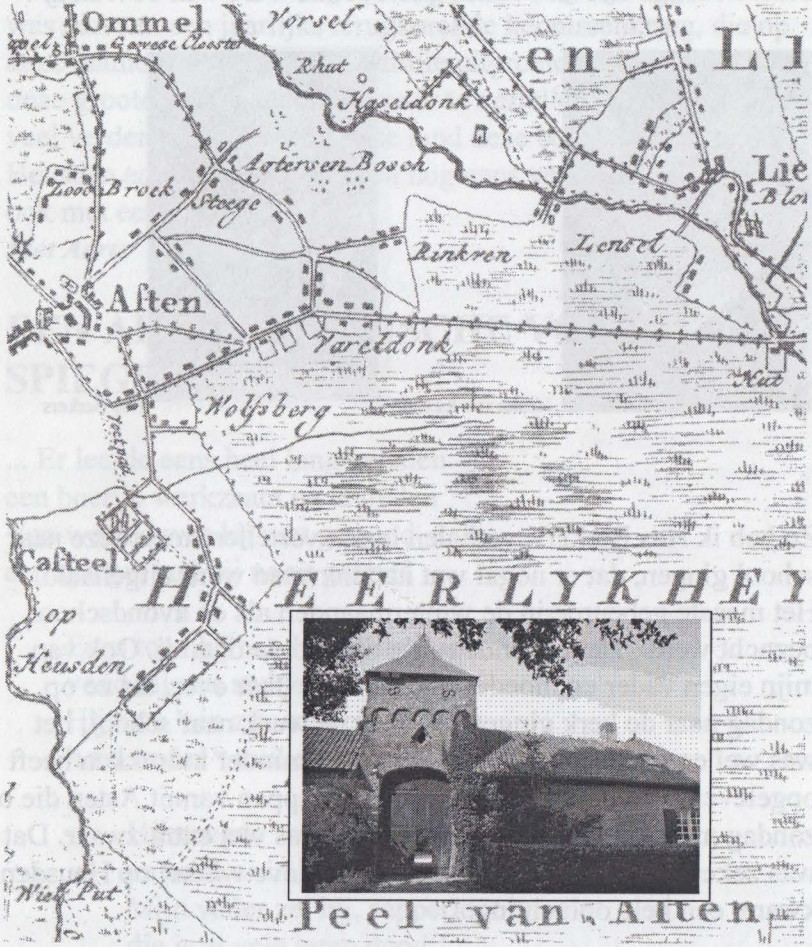

Bij het 75 jarig bestaan van kerkdorp Heusden in 1996 in het boek van "te Heusden bij het moer" van Piet Snijders, is Haske van Kessel en oud Heusdenaar Has Berkers aan het woord;

Van Kessel; *"Wij liepen vanuit de straot over ne zandweg tussen Sjef en Toontje Verberne dur, en dan weiter via de Beemdstraat langs het kasteel en in Asten via nen binnen-dur tussen van den Eerenbeemd en Hoefnagels naor de Kerkstraat. Ik weet dé nog zo goe umdé ik bij Hoefnagels wel es an de kroeselen ging, en bij Welten es ne steen deur de ruit heb gegoid. Die moest ik's anderendaags van min vader gaon betalen. Dé was ee n straf!"*

Haske van Kessel

Has Berkers

Zo heb ik Has Berkers, verhalen horen vertellen; toen deze naar school gingen, dat er nogal wat kattenkwaad werd uitgehaald. Het meeste gebeurde in de wintermaanden als de avondschool bezocht werd. Het bekende ruitje tik hoorde daarbij. Ook van mijn eigen vader en moeder, die vertelde daar over, als ze op zondag naar de kerk gingen, en door de week naar school, het was wel een hele afstand, wat kennelijk minder indrukken heeft opgeleverd. Wel de wekelijkse boodschappen vanuit Asten die op zondag meegebracht moesten worden, was wel extra zwaar. Dat was zeker tot 1918, toen er een coöperatieve winkel op Heusden kwam, een hele opluchting.

Kerkpad en bedevaartgangers.

Wel was bekend dat er in de zomertijd vanaf mei de bedevaarten naar Ommel op gang kwamen, dat er vanaf Hogenberge, zo

vanuit het Peelgebied van Nederweert, (den Ommelenpad) deze door de Antoniusstraat naar Ommel trokken. Dan kregen deze kerkpaden nog een extra betekenis.

Zo was langs de paden en de graanvelden, na de meimaand "de sporen" van de extra toeloop waar te nemen. Het paardenvervoer kreeg in het Heusdense zijn gastvrije verzorging aangeboden. Dat was dan aan een jaarlijks terugkerende kennissenkring, die op deze manier soms tot echte familie uitgroeide. Al voor 1900, onze grootouders hadden hierover te vertellen, hoe vanuit het veel verder gelegen Limburgse land deze bedevaart kennissen Heusden aan deden. Dat waren nog eens verhalen; ongetwijfeld ook met een eigen charme.

Piet Aarts

EEN ARCHEOLOGISCHE VONDST VAN SPIEGELGLAS?

... Er leefde eens heel lang geleden
een boertje werkzaam en tevreden
Van weelde was hij niet gewend
een spiegel had hij nooit gekend .

Eens toen hij aan het spitten was
vond hij een stukje spiegel glas,
Hij nam 't in zijn vereelde hand
't zat onder 't vuil en onder 't zand.

Hij veegde 't aan zijn broekspijp af
en keek er in, en stond toen paf.
Mijn vader zei hij, sapperloot
die is al vele jaren dood.

Mijn vader, och die goeie man
hij is het en hij kijkt me an.
Hoofdschuddend stak hij 't in z'n zak
bekeek het thuis op zijn gemak.

En hij begon te overleggen
wat zijn vrouw ervan zou zeggen,
Ze was wat bazig zijn Cathrien
zou er om lachen misschien.

En omdat hij daar zo bang voor was
verborg hij 't onder zijn matras.
Maar telkens ging hij er weer heen
Mijn vader, zei hij dan tevreên.

Dat wekte argwaan bij z'n vrouw
die het hare er van weten wou,
En zodra hij weer de deur uit was
toen zocht en vond zij 't spiegelglas.

Wat moet hij daarmee, peinsde zij
er moet iets niet in orde zijn.
Zo wantrouwde zij haar goede Hein
Ze keerde 't om en keek…en raakte toen geheel van streek.

Daar heb je 't nou, ik dacht het wel
er is een andere vrouw in 't spel.
Mijn man, hij heeft geen hart in 't lijf
hoe houdt hij van zo'n lelijk wijf

OUD SCHRIFT, ROERENDE GOEDEREN

Geregeld komen wij bij onze vertalingen inventarislijsten tegen van erfgoederen. Hier zijn namen van roerende goederen bij die

wij niet kennen. Om een klein beetje een indruk te geven van zo een inventarisatie laat ik een voorbeeld zien zoals wij die tegen komen. Als een onroerend goed verdeeld is, komt het roerend goed aan de beurt.

Inventaris van erffelijcke goederen ende meubelen, bij dode aghter gelaten van Petronella Bernaers. Getrout geweest met Jan Neervens ende aen ons overgebraght ende opgegeven. Door dat den selve in het tweede huwelijck heeft willen treden, alle het gene hier naer is volgende. Eerstelijck een lopense teulant, een lopense weijland, een derde part in de schure. Dit gelegen aen Otterdijck.

Een trog, een schrijne, twee kuipen, een stande, een melck tob, een gaijertob, een schaperaij, een gootbanck, een koets, bet, hooftpeulu, vier paer slaeplakens, item een lijven bed, een tafell, twee coopere houtketels, een koij ketell, een eijsere ketell, een sij, een eijsere moespot, een houteren emer, een moesvloot, een struijffpaen, haelt en lenckthaelt, een vuereijser, twee tangen, een hangheijser, negen stoelen, een vlas hekell, twee spin heecklen, een spilcorff met spillen, vier eerde schootele, twee tinne lepels, drie koeijbacken, twee onderschotten, hoogh karre, leegh karre, ploegh, eeghde, peerts cribbe, een haem, een sael, een licht, drie schuppen, een laijrieck, een breeckrieck, een seijse, een kruijwagen, een acx ende bijll, een wan, een stijckeijsere, een lamp, nogh een haem, een boterkorff, een saijkorff.

Aldus gedaen gepasseert ende geinventariseert opt aengeven van voornoemde Johan Neervens die verklaerde onder presentie van eede, allesin opreghtighijt ende naer sijne beste kennisse ende wetenschap te hebben opgegeven onder belofte, alle het geene naermaels moght bevinden tot desen inventaris te behooren, 't selve te sullen laten suppleren=(aanvullen) ende bij schrijven. Actum Lierop den 18^{e} januarii 1710 coram schepenen getijckent. Jan van den Boomen en Marten Wilberts.

Een Gaijertob, doet denken aan een gaartob voor varkensvoer. Een Schapraij, zou een soort kastje of opbergplank kunnen zijn. Een Koijketell, een koeketel enz… De goederen die wij niet kennen of over twijfelen vermeld ik.

Eijsere Hagten, een Haem, Sael en Light, vier Koore sokken, een Waskuijp, een Punder, een Schrijne, een Stande, een Karkistje, seven Koeijtuijers met Keemels, een Handscheelke, drie Galije schotelen, een kopere Roomseij, eenen Thene pispot, eenen Spanrock, een Trekpot, agt paar Slaaplakens drie Oirfluwijnen aan de Peuluwen, een paar Kressen, een Pelle Booterdoek, een Bierstelling, een Farcie, Swong en Swongstapel.

"Hij had zijn kar geladen met Smekolen".

Er staan goederen in deze inventarissen die wij nog wel kennen maar onze kinderen al niet meer, zoals een haargetouw, koresigten met pikhakken, een snaphaen,….

In het nummer van de veertiende jaargang nr. 1 stond een lijst van woorden waarvan we niet allemaal de betekenis weten. Bijgaand nogmaals de lijst zoals die toen geplaatst is.

Verklarende woordenlijst bij stuk oud schrift over boerengedoente.

Stande……staande kast
Gaiertob……??
Schapenray……planken tegen een muur om iets op te zetten
Gootbank……??
Koiketel……Ketel aan een draaibarebalk die als het voer gekookt was naar de voorstal gedraaid werd, waar de koeien stonden. Ook wel Sopketel genoemd.

Moesvloot……Bak waarin moes bewaard, bewerkt werd?
Haelt…… ??
Linckhaelt…… ?? mogelijk ook…
Hangeijse……Ketting met twee haken, van het paard naar de kar.
Spilcorf……??
Koeijbacken…… gietijzeren ketels die een eindje van elkaar stonden en waar de koeien uit vraten.
Onderschot……schot tussen twee palen om varkens achter te houden.
Hoogkar……Een lange kar
Slagkar……ook Kiepkar of korte kar genoemd
Light……Riem, die over het zadel hing, waarin de burries hingen.
Layriek……Riek om iets mee op te laden
Breekriek……Riek om mest te breken.
Acx……Grote bijl
Wan……Zeef waarmee door opwerpen het kaf van het koren werd gescheiden…
Stijckeijsere……?? Is hier een strijkijzer bedoeld??
Botercorf……Mand om boter in te vervoeren, hangende aan een beugel. Kon middels twee kleppen die van binnen naar buiten draaiden geopend worden
Saycorf……korf aan een beugel waaruit men kon zaaien.
Hagte……Ketting die van de haam aan de schij (haak) van de kar vastgemaakt werd
Koor sokken……?? Een paar sokken.??
Punder…… Haak bevestigd aan een schaal die in een hand gehouden werd en waaraan men het gewicht kon aflezen.
Karkistje……??
Koeijtuiers……pin in de grond waaraan een touw of ketting waaraan dan weer de koe…
Keemels……ketting(en).waarbij twee ringen in elkaar haken die onafhankelijk van elkaar konden draaien (ook wervel genoemd)
Handscheelke……??
Galeije……??
Roomseij……open ronde bak, waar onderin een doekje werd bevestigd (later een fijne zeef) om de melk te zuiveren.
Thene……tinnen??
Spanrock ……?? verwant met spinrok??

Trekpot..... ??
Oirfluwijnen aan de Peuluwen.....flossen..?? aan de peluw, hetgeen een groot kussen was in de lengte driemaal een gewoon) dat op het voeteinde van het bed gelegd werd
Kressen.....??
Pelle.....??
Booterdoek..... doek van boven dicht gebonden, Waarin men de room liet uitlekken om boter te verkrijgen
Bierstelling.....??
Farcie.....??
Swong..... ??
Swongstapel..... ??
Haargetouw.....Pin met vierkante kop in de grond. met een bijpassende hamer werd zeis gehaard
Haegt.....Ketel met haak aan een schei.

Deze uitleg ontvangen van de heer Hein van de Weerden, 86 jaar, die vroeger geboerd heeft.
Omdat deze verklarende lijst niet kompleet is ingevuld zou het fijn zijn als u wat meer informatie zou kunnen verstrekken aan de redactie.

Jac Jöris

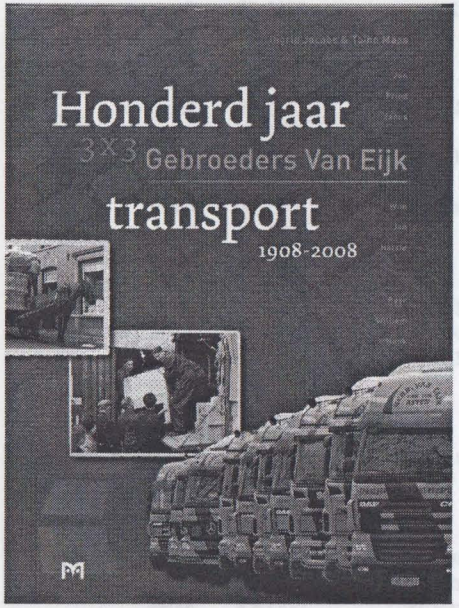

Verschenen bij Uitgeverij Matrijs en verkrijgbaar in de boekhandel voor 24,95 euro, 100 jaar geschiedenis van het transportbedrijf Gebroeders van Eijk uit Asten.
Omvang 128 pagina's met vele historische beschrijvingen en veel illustraties.

LEDENLIJST HEEMKUNDEKRING DE VONDER 2008

VRIENDEN VAN HEEMKUNDEKRING DE VONDER

Acfis Business Centrum, Ter Hofstadlaan 75, Someren
Acker A.B.J. Hr. en Mevr. , Hombroeckstraat 1, Asten
Berkers G., Zonneweg 1, Someren
Bos ETB, Directie, Trasweg 5, Someren-Eind
Cortooms Verberne Bouw-Timmerbedrijf, Molenakkers 5, Asten
Driessen Bouwbedrijf, Postbus 90, 5720 AB Asten
Frank van Stekelenburg Assurantiën, Hofstraat 25, Asten
Fysiotherapie Campanula, Floralaan 22, Asten
Gianotten Adviesburo, Witvrouwenbergweg 8h, Someren.
Wil Hoebergen, Belastingadviesgroep Asten, Julianastraat 2, Asten
Isobouw Systems BV, Kanaalstraat 107, Someren.
Notaris Kessels, Wilhelminastraat 30-32, Asten
Larco Conserven Someren, Industrielaan 10, Someren..
Leenen Someren Beheer bv, Dr. Einattenlaan 28, 5711AW Someren
Wil en Toos Leenen, Floreffestr.109, 5711 AC Someren
Garage Linden, Ter Hofstadlaan 140, Someren.
Beheermij van der Loo, Markt 10, Asten. (Postbus 13, 5720 AA)
Schildersbedrijf Looymans, Hoornmanstraat 1, 5711 EZ Someren
Makelaar Strijbosch, Hofstraat 24, Asten
Meeùs Assurantiën, Postelstraat 26, Someren
Smits Bouwbedrijf b.v., Dorser 2, Someren
Steyns E.B., Winkelstraat 9, Someren
Van Kaam Netwerk, Postbus 111, Someren
Hr en Mevr. Wijnen, Speelheuvelstraat 41, Someren
Hr. en Mevr. de Wit, Speelheuvelplein 4, Someren
Hr. en Mevr. v.d. Zanden, Jan v.d. Diesduncstraat 17, Asten

Vrienden van de Heemkundekring maken onze activiteiten mogelijk.
Hebt u interesse ? Info: bestuur Heemkundekring De Vonder (zie pag.2)

Speciale sponsering/begunstigers
Jan van der Loo Fonds
Rabobank Peelland
Stichting ONA Asten/Someren

Bent U nog geen lid van onze vereniging? Hartelijk welkom!
Ondergetekende geeft zich op als:

Gezinsabonnement	**24,00 euro per jaar**
Abonnee op De Vonder excl. verz.	**12,50 euro per jaar**
Bij verzending per post extra	**10,00 euro per jaar**

van Heemkundekring De Vonder te Asten/Someren

Bij het lidmaatschap is een abonnement op De Vonder inbegrepen.

Naam en voorletters: ..... Hr./Mevr.

Straat en huisnummer: .....

Postcode en plaatsnaam: .....

E-mailadres: .....

Telefoonnummer: .....

Datum: ..... Handtekening; .....

Speciale belangstelling voor: .....

Gelieve op te sturen naar:

Heemkundekring De Vonder
Molenstraat 10
5711 EW Someren

Na ontvangst krijgt U bericht van ons.